

TAAALBELEID

Inhoud

Inhoud	1
Pijler 1: School-en buurtkenmerken.	2
1. Algemeen	3
2. Anderstalige leerlingen	4
Pijler 3: Inschrijvings- en onthaalbeleid	5
Organisatie.....	5
Pijler 4/5: Taal in en rond de klas.	6
1. Wat is er algemeen geldend binnen onze school?.....	6
2. Wat is de beginsituatie in de kleuterschool? Nalezen door kleuterjuffen	6
3. Wat is de beginsituatie in de onderbouw van de lagere school?	7
4. Wat is de beginsituatie in de bovenbouw van de lagere school? Fout!	
Bladwijzer niet gedefinieerd.	
Pijler 6: Extra maatregelen (werkpunten + acties).....	8
Pijler 7: Professionalisering.....	9

Pijler 1: School-en buurtkenmerken.

Onze school is gelegen in Vlaams-Brabant, meer bepaald in het landelijke Merchtem. Onze gemeente telt 15.842 inwoners. In de buurt van de school vestigen zich jonge gezinnen. In de toekomst zal de komst van jonge gezinnen toenemen door de geplande nieuwe woonwijken. De 'bezoekers' van onze school zijn dan ook de kinderen van deze jonge gezinnen. Ook de woonplaats van de grootouders is bepalend voor het al of niet "schoolgaan' in Sint-Donatus. Een heleboel oud-leerlingen van de school keren na vele jaren terug met hun kinderen.

De thuistaal van onze leerlingen is Nederlands, alhoewel we stilaan vaststellen dat het uitdeinen van de Brusselse vlek zich stilaan laat voelen. De Franstaligheid krijgt langzaam maar zeker een grotere impact op de omgangstaal in Merchtem. Ook binnen onze eigen school zien we die Franstaligheid toenemen. De allochtone invloed binnen onze school is heden nog beperkt, alhoewel we pro-actief al vooruitdenken.

Binnen de aanmeldingsprocedure voor het geboortjaar 2011 voorzien we een dubbele contigentering (niet-)indicator kinderen. Van de 28 kleuters bekomt men een contingent van 6 indicator-kinderen en 22 niet-indicator-kinderen.

Cijfers vanuit de gemeente bevestigen deze tendens:

Mensen met leeflonen in Merchtem: 18 % van de Merchtemse bevolking.
De relatieve aanwezigheid van indicator-kinderen in onze gemeente bedraagt 23,1 %

Geregistreerde werklozen: 330 (2,6% van de bevolking)

De school heeft bindingen met verschillende organisaties binnen de gemeente. Het hoofddoel van deze initiatieven is de Nederlandse taal te bevorderen.

Op school: elke maandag na schooltijd huiswerkbegeleiding voor onze anderstalige kinderen en hun ouders. Vier dames van Merchtem Multicultureel nemen deze taak op zich.

Buiten de school: de ouders kunnen in onze secundaire school alle voormiddagen taallessen volgen.

Lokale initiatieven: de buitenschoolse opvang op snipperdagen en verlofdagen door Wiebeltje. Samenwerking met jeugdbewegingen, sportclubs, muziekschool en de gemeentelijke bibliotheek.

Tussen de cijfers van 2010 en nu is een lichte stijging van de anderstaligheid zichtbaar. Een ophijsting per klas leert ons het volgende:

De communicatie naar ouders toe gebeurt via:

- weekbrief (1ste graad) + kleuters
- klasagenda
- individuele en klassikale oudercontacten
- maandbrief
- website

Bij al deze communicatiemiddelen gebruiken we een eenvoudige verstaanbare taal. Moeilijke woorden en schoolse termen worden vermeden.

Pijler 2 : Taalvisie

1. Algemeen

Onze school heeft aandacht voor het totale kind. Een goede basisvorming van onze eigen Nederlandse taal draagt daartoe bij en blijft dan ook één van onze hoofdprioriteiten.

Een goede beheersing van het Nederlands is heel belangrijk en krijgt een zichtbare plaats. We proberen een goede taalontwikkeling te stimuleren door betekenisvolle taken aan te bieden.

Een taal leer je immers door met taal aan de slag te gaan. Onze leerlingen moeten m.a.w. plezier beleven aan taal, bereid zijn taal te gebruiken en erover na te denken.

Wij baseren ons ook op de visie op taalonderwijs, aangegeven door het Katholiek basisonderwijs.

Jaarlijks wordt het eigen opvoedingsproject geëvalueerd en bijgestuurd waar nodig.

De visie op taalonderwijs, zoals aangegeven in Krachtlijnen van het leerplan Nederlands (VVKBaO, 1989, 2000):

- * *Het algemeen doel van taalopvoeding of -onderwijs is dat kinderen allerlei nieuwe situaties talig (met gebruik van taal) leren aanpakken en beheersen.*
- * *De taalsituaties houden verband met luisteren en spreken, lezen en schrijven. Ze vragen van de taalgebruiker zowel receptief als productief taalgebruik, ze appelleren zowel aan het mondelinge als aan het schriftelijke taalgebruik.*
- * *In de taalsituaties worden kinderen met taken en probleemsituaties geconfronteerd die ze met hun taalcompetenties dienen aan te pakken. Dat wil zeggen met een geheel van kennis, structuren, vaardigheden, strategieën en attitudes die ze mede via het taalonderwijs verwerven.*
- * *Vooraf bij mondeling taalgebruik bouwt dat taalonderwijs voort op het taalleervermogen van kinderen. De leerkracht forceert die ontwikkeling niet, laat leerlingen niets leren waar ze helemaal niet aan toe zijn, maar ze stimuleert de ontwikkeling.*
- * *Ze richt zich niet eenzijdig op schrijftaalonderwijs maar geeft een volwaardige plaats aan de ontwikkeling van de gesproken taal.*
- * *De doelen van het leerplan Nederlands zijn vooral geconcipieerd op basis van een analyse van leerprocessen van kinderen en ervaren taalgebruikers. De kennisstructuren, strategieën en attitudes die zij in allerlei situaties aanwenden bij hun luister-, spreek-, lees- en schrijfprocessen, zijn het uitgangspunt voor het bepalen van wat geleerd dient te worden.*

- * *Om de taalvaardigheid te verhogen stuurt het taalonderwijs erop aan dat kinderen zich bewust zijn van het gebruik van de taal in die verschillende situaties. Het taalonderwijs is er met andere woorden op gericht om kinderen te leren reflecteren op hun eigen taalgebruik en op het taalgebruik van anderen. De vragen die ze zich daarbij stellen zijn: Hoe gebruiken mensen taal? Waarmee moeten we rekening houden als we met anderen communiceren? Hoe zit taal in elkaar? Die laatste vraag slaat op inzicht in de taalsystematiek.*
- * *Het ontdekken van de taalsystematiek is in die zin een aspect van **taalbeschouwing**, maar dan wel in een bredere betekenis dan die van woorden zinsleer. Ook het verwerven van competentie om taal te beschouwen is functioneel. Taalkennis om de kennis is geen doel.*
- * *De taal heeft overigens verschillende functies die de leerlingen via het taalonderwijs leren gebruiken. Kinderen dienen taal te leren om voor zichzelf gedachten, ervaringen en gevoelens onder woorden te brengen. Taal ondersteunt zo hun denken (conceptualiserende functie) en ze biedt de leerlingen een medium om hun gevoelens te uiten (expressieve functie). Maar taal dient vooral ook om kinderen met anderen te leren communiceren (communicatieve functie). Vandaar dat de componenten van een communicatieve situatie (cf. communicatiemodel) ook bij de taalbeschouwing overheersen. Essentiële vragen zijn namelijk: Wie zegt? Wat? Waarover? Aan wie? Met welke bedoeling? Hoe? Langs welke weg (register, tekstsoort, soort taal...)? In welke omstandigheden? Met welk effect?*
- * *Taalonderwijs tracht tenslotte de taal- en communicatieve competentie van kinderen te verhogen via intensieve interactie met een gevarieerde talige omgeving.*

2. Anderstalige leerlingen

Ondanks het feit dat we een Nederlandstalige school zijn, hebben we ook heel wat leerlingen met een andere thuistaal. (zie school –en buurtkenmerken)
Als school engageren we ons om alle kinderen, ook deze met een andere thuistaal en het dus wat moeilijker hebben, zo goed mogelijk te begeleiden in hun taalontwikkeling.

We nemen steeds een aantal initiatieven en maatregelen om de taalachterstand weg te werken en het leren van het Nederlands te stimuleren.

Maar eerst starten we hier met een kijk op de basisbehoeften van deze leerlingen, nl het welbevinden. Een kind komt immers maar tot leren wanneer het zich goed voelt. Om deze reden laten we de kinderen aanvankelijk toe om zich uit te drukken in hun moedertaal.

De communicatietaal naar ouders toe blijft Nederlands. Alle brieven worden in het Nederlands meegegeven.

Via Merchtem Multi-cultureel is er elke maandagnamiddag om 16 uur de mogelijkheid voor anderstaligen (zowel voor leerlingen als ouders) om verduidelijking te krijgen in verband met deze schriftelijke informatie.

Voorts helpt Merchtem Multi-Cultureel ook onze anderstalige kinderen met het maken van hun huistaken.

Het meebrengen van een tolk is in de meeste gevallen ook raadzaam.

Pijler 3: Inschrijvings- en onthaalbeleid

1. Organisatie

Het eerste contact met ouders en kinderen is heel belangrijk. We willen dan ook voldoende tijd maken om hen voor het eerst te onthalen en in te schrijven. Dit is de basis die gelegd wordt voor verdere relatie en samenwerking.

→ **Openkijkdag**

Alvorens in te schrijven, kunnen de ouders een vrijblijvend kijkje komen nemen in de school. Alle ouders van Merchtem met een kindje van het geboortjaar dat hiervoor in aanmerking komt, krijgen een uitnodiging. Ook de kleuters die de overstap maken naar het eerste leerjaar worden die dag uitgenodigd.

Deze openkijkdag staat ook vermeld in de regionale pers en op de website.

- dit op de eerste zaterdag van februari.
- de ouders krijgen dan een rondleiding doorheen de hele school en hebben de mogelijkheid om foto's en documentatie in te kijken, bijv schoolreglement.

→ **inschrijvingen**

De inschrijvingen starten in maart, volgens reglementering voorrangperiode broers en zussen en nadien vrije inschrijvingen

- voorrangperiode begin maart
- vrije inschrijvingen vanaf de inschrijvingsdag op zaterdag
- bij alle inschrijvingen worden volgende documenten ingevuld en opgevraagd:
 - inschrijvingsformulier met persoonlijke gegevens
 - vragenlijst over de achtergrond van het kind (SES-indicatoren)
 - goedkeuring opvoedingsproject en schoolreglement
 - kids-ID of ISI-kaart wordt gekopieerd

→ **Onthaalavond**

Eind augustus is er een 'informele' onthaalavond voor alle leerlingen die in september starten en hun ouders

- de ouders en hun kinderen maken dan al kennis met de klasjuf en de klas waarin ze zullen starten. Ze krijgen dan ook de datum voor de klassikale infoavond.

→ **Openklasdagen**

de instappers kunnen voor de instapdatum samen met hun ouders een half dagje meedraaien in de klas - zie planning in bijlage

→ **Klassikale infoavond**

Bij aanvang van het schooljaar worden alle ouders uitgenodigd door de klasjuf, in de klas voor meer info omtrent het klasgebeuren, schoolafspraken,...

- de ouders krijgen dan specifieke uitleg over de klas - en schoolwerking.

De communicatie gebeurt in het Nederlands, zodat anderstalige ouders ervaren dat de communicatietaal Nederlands is. Indien de communicatie moeizaam verloopt, kan eventueel de hulp van een tolk worden ingeroepen.

Deze tolk mogen zij zelf meebrengen. Bij anderstalige ouders wordt de suggestie gedaan om Nederlandse lessen te volgen, mogelijk in Merchtem, dit om hun kind goed kunnen te begeleiden. Andere praktische afspraken rond het schoolse leven worden ook met de ouders doorgenomen.

Binnen onze schoolcultuur blijft Nederlands de echte standaardtaal.

Pijler 4/5: Taal in en rond de klas.

1. Wat is er algemeen geldend binnen onze school?

We stellen een taalbeleidsplan op waarbij de hele school betrokken wordt. De verschillende delen worden besproken op de personeelsvergaderingen.

Ouders worden betrokken bij het schoolgebeuren. Ze worden op de hoogte gehouden door de maandbrief. Ook bij allerhande activiteiten worden zij ingeschakeld. Voorbeelden: leesouders, begeleiden bij bosbezoek, mee op fietstocht, begeleiden van groepjes tijdens een projectweek...

In het begin van het schooljaar is er een klassikaal oudercontact in elke klas.

Hierbij wordt het klasgebeuren nader toegelicht. (ook op vlak van taal)

In onze school is de voertaal Nederlands.

Elke maandag is er in onze school huiswerkbegeleiding voor anderstalige leerlingen en hun ouders. Dit wordt georganiseerd door Merchtem Multicultureel.

Leerlingen mogen aanvankelijk hun moedertaal gebruiken om zich uit te drukken. We maken wel steeds de vertaling naar het Nederlands.

We zorgen ervoor dat deze leerlingen steeds een 'buddy' krijgen met dezelfde moedertaal maar het Nederlands wel machtig is.

2. Wat is de beginsituatie in de kleuterschool?

Taalontwikkeling krijgt een plaats in activiteiten van verschillende leergebieden o.a. het onthaalmoment, waarneming en exploratie, praatplaten, verteltafel, spelen van gezelschapsspelletjes, puzzelen

Gebruik van methodes Jules, Loulou en Pompon.

Er worden dagelijks verhalen verteld of voorgelezen. Dit kan op verschillende manieren zoals met kamishibai, gebruik maken van digitale verhalen, poppenkast met vingerpopjes, dramatisch vertellen.

Ook wordt er meerdere keren per jaar een bezoek gebracht aan de bib waar dan een verhaal wordt voorgelezen. De bib komt ook soms naar school om te vertellen.

Er zijn goed uitgewerkte luisterhoeken waar o.a. aan prentlezen wordt gedaan of opdrachten gegeven in functie van het thema.

Anderstalige of taalzwakke kleuters krijgen een boekje mee naar huis rond het thema. Wij werken ook met de TOK-methode waar we extra activiteiten uithalen. Poppenhoeken worden verrijkt met themamateriaal. Er wordt gewerkt met CLIM-activiteiten zoals mix-koppel-bevries.

Alle kinderen hebben hun symbool. Dit is op allerlei plaatsen terug te vinden zoals kapstok, zoefmap en werktafel. Er zijn ook symbolen en pictogrammen te vinden op werkblaadjes, kasten, kalenders..

Bij de oudere kleuters is er ook een lees- en letterhoek. Hier vinden we boekjes, een leesrups, woordstukjes, knijpkaarten en memory 's terug.

Bij jonge kleuters wordt de computer gebruikt bij talige activiteiten. De doe-opdrachten worden hier ondersteund met beelden.

Bij de jongste kleuters ligt de klemtoon bij wiskundige activiteiten vooral op het aanbrengen van begrippen zoals kort, lang, meer, minder...

Op vrijdag zit er in de zoefmap een infoflash waarop het thema van de volgende week wordt voorgesteld.

Bij de jongste kleuters wordt er ook nog gebruik gemaakt van een heen-en-weer-schriftje.

3. Wat is de beginsituatie in de onderbouw van de lagere school?

In alle klassen van de onderbouw wordt **aan hoekenwerk** gedaan. Er zijn verscheidene talige hoeken zoals letterhoek, luisterhoek, schrijfhoek, verkleedhoek.. Bij het hoekenwerk wordt soms gebruik gemaakt van pictogrammen of van een stappenplan bij de opdrachten.

Er is aandacht voor **het voorlezen of vertellen van verhalen**. In het 1ste speelt de juf poppenkast, vertelt met een kamishibai en gaat af en toe naar de bib voor een voorleesmoment. In het 1ste en het 2de wordt er gebruik gemaakt van digitale verhalen. In het 3de is er een voorleesmoment op vrijdag.

In het 1ste en 3de wordt er gebruik gemaakt van praatplaten. Dit gebeurt onder meer tijdens de lessen taal, verkeer en godsdienst.

In het 1ste en 2de leerjaar worden de lessen digitaal ondersteund met de bordboeken, afbeeldingen via google, beeldbank van schooltv.

In het 1ste wordt de methode "Veilig leren lezen" gebruikt. Deze is helemaal vernieuwd. Er wordt gewerkt met een ankerverhaal dat wordt voorgelezen. Bij elk verhaal worden ook een aantal themawoorden aangebracht. Dit steeds in een context om hun woordenschat te vergroten. Er wordt gebruik gemaakt van praatplaten, filmpjes met kernwoorden, pictogrammen bij werkbladen en er is ook aandacht voor creatief schrijven in een context.

De juf van het 1ste gebruikt tussendoortjes zoals versjes, liedjes, spelletjes met doe opdrachten. Elke dag wordt er een kwartier vrij gelezen, dit vlak na de middagspeeltijd. (zie actieplan kwartierlezen)

Wekelijks krijgen de kinderen een leesboekje mee naar huis.

Elke maandag is er **een onthaalmoment** waarbij de kinderen aan elkaar gaan vertellen. Er is een veilig klasklimaat. In het 1ste wordt hierbij gebruik gemaakt van een praatkaart. In het 2de is er de dagkalender. Elke dag vertelt een ander kind welke dag het is . Zo worden de begrippen vandaag, morgen, gisteren ... geoefend. In de lessen godsdienst en W.O. wordt gebruik gemaakt van klas-en kringgesprekken.

In **de schoolagenda** van de kinderen bevinden zich **pictogrammen**. Dit is om te verduidelijken wat er gevraagd wordt zoals huistaak, les, mee te brengen... De leerlingen voelen zich aanvaard in hun klas.

In het 1ste en 2de wordt er aan de ouders een weekbrief meegegeven. Hierin vinden ze de lessen en de activiteiten van de komende week terug. Soms staan daar ook tips in die ze kunnen gebruiken om hun kinderen te helpen met hun schoolwerk.

In het 1ste en 3de wordt bij groepswork gebruik gemaakt van de verschillende rolverdelingen uit CLIM. Tijdens sommige lesmomenten wordt er ook aan partnerwork gedaan. Hierbij gaan de leerlingen van en met elkaar leren. In het 3de is er tijdens de lessen muzische vorming ook ruimte voor dramatisch spel.

Bij de lessen Nederlands wordt vertrokken vanuit **de methode "Tijd voor Taal"**. De verschillende domeinen komen daarin aan bod. In de lessen spelling worden de woorden per moeilijkheid gerubriceerd om zo tot de spellingsregel te komen. De woorden worden nadien ingeoeft met een stappenplan.

Er is ook ruimte **voor creatieve schrijfopdrachten**. De geziene leerstof wordt toegepast in leuke, uitdagende opdrachten vb. recept, heksendrankje, brief, blad van vriendenboek, e-mail... De leerlingen maken kennis met verschillende tekstsoorten vb. krant, nieuwsbericht, recept, e-mail, ...

Er is in elke klas ruimte **voor klas-en kringgesprekken**. Zo wordt er o.a. gepraat over hun vakantie, gebeurtenissen uit de actualiteit, een ongeval of overlijden van een familielid.

Alle leerlingen worden gestimuleerd om **boeken te lezen**. In het 5de en 6de leerjaar worden de boeken aan elkaar voorgesteld. De leerlingen maken hiervoor een boekbespreking. Het gebruik van het woordenboek wordt aangemoedigd. De leerlingen proberen zo zelf om woorden te verklaren, synoniemen te vinden e.d. In het 5de leerjaar wordt rond poëzie gewerkt. Er worden gedichten voorgelezen, zelf gedichten gemaakt en gebruik gemaakt van beeldende taal. Soms is er ook een workshop georganiseerd door "Jeugd en Poëzie".

In de klas wordt **Algemeen Nederlands** gesproken. Er is ook steeds aandacht voor de belangrijkste gespreksregels. Woorden, voorwerpen en handelingen worden uitgebeeld of voorgesteld met afbeeldingen via internet. Dit is niet alleen zo tijdens de taallessen maar ook tijdens andere lessen zoals W.O. en godsdienst.

In het 5de en 6de leerjaar wordt er aan **contractwork** gedaan. Leerlingen lossen zelfstandig opdrachten op. In de lessen wiskunde wordt er voldoende aandacht besteed aan de rekenbegrippen. In elke klas worden één of meerder spreekbeurten gehouden. Sommige leerlingen ondersteunen hun spreekbeurt digitaal met een PowerPoint presentatie. In het 4de leerjaar wordt een krant gemaakt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van een programma dat digitaal beschikbaar is.

Tijdens de lessen muzische vorming is er ruimte voor **dramatisch spel**. De leerlingen steken soms korte sketches in elkaar die dan opgevoerd worden tijdens het sinterklaasfeest. Er wordt ook poppenkast gespeeld. De leerlingen van het 6de maken een poppenspel dat zij dan opvoeren voor de kleuters. Alle klassen wonen 2 keer per schooljaar een toneelvoorstelling bij.

Pijler 6: Extra maatregelen (werkpunten + acties)

- Groter aanbod aan taliger hoeken. Luister-, lees- en schrijfhoek.
- Taalspelletjes.

- Meer aandacht voor de boekenhoek
→ actieplan 2013–2014 en 2014-2015 + evaluatie
- Geregeld (één keer per trimester) wordt een bezoek gebracht aan de Merchtemse bibliotheek.
- Op de speelplaats zijn ouders en kinderen verplicht om Nederlands te spreken.
- Bij een inschrijving meer aandacht besteden aan de engagementsverklaring in onze schoolbrochure.
- Extra toelichting tijdens het klassikaal oudercontact bij het begin van het schooljaar.
- Invoeren van het leeskwartier om het leesplezier te bevorderen. → opstart actieplan 2017-2018
- Bevorderen van de taalontwikkeling bij de anderstaligen. → opstart actieplan 2017-2018
- De huiswerkbegeleiding op maandag van Merchtem Multicultureel meer kenbaar maken en tevens ook stimuleren.
Begin van het schooljaar wordt er een uitnodiging en toestemmingsformulier bezorgd aan de ouders – zie brief in bijlage → opstart 2015-2016
- Het stimuleren van de aanwezigheid van een tolk bij moeilijke oudergesprekken met anderstaligen. De ouders zorgen zelf voor een tolk. Bij de afwezigheid van een tolk kan de school zelf voor een tolk zorgen. De onkosten worden gedragen door de ouders. Hiervoor werd een voorlopig samenwerkingsakkoord gesloten met Pasta. Na een jaar wordt deze samenwerking geëvalueerd.

Pijler 7: Professionalisering

Als school zien we taalvaardigheid als een blijvende prioriteit en we wensen dan ook hier steeds verder in te professionaliseren.

Dit kan o.a. door pedagogische studiedagen, actuele bijscholingen, hospiteerbeurten,...

In het verleden (tot 2015) was er R&T begeleiding voor leerkrachten, directie en zorgteam.

Tijdens het schooljaar 2017-2018 zijn we gestart met het project 'kwartiermakers'. Drie leerkrachten hebben in augustus 2017 hier van een vorming gevolgd. Kwartiermakers is een leesproject dat loopt over 3 jaar. Daarna zou er een soort (lees)gewoonte moeten ontstaan zijn. Het gunstige effect van lezen is er pas als dit over een langere periode loopt. - Het is bewezen dat kinderen door het lezen van boeken leesvaardiger worden (sneller lezen), een ruimere woordenschat krijgen, meer tekstbegrip ontwikkelen en minder schrijffouten maken. - Wanneer kinderen meer ongedwongen (zonder verslagen of opdrachten), vrij mogen lezen, ervaren ze meer leesplezier en gaan ze spontaan ook meer lezen. Bovendien leidt vrij lezen ook tot betere schoolprestaties.